KONKURS POLONISTYCZNY

1. Cele edukacyjne

- Pogłębianie zainteresowania literaturą polską, tradycją i kulturą narodową oraz ich obecnością w dziedzictwie europejskim i światowym.
- Rozbudzanie zamiłowania do refleksyjnego i twórczego odbioru dzieł literackich reprezentujących różne rodzaje i gatunki literackie oraz innych tekstów kultury wysokiej i popularnej.
- Doskonalenie umiejętności czytania ze zrozumieniem tekstów literackich, popularnonaukowych, publicystycznych, użytkowych z uwzględnieniem różnych poziomów ich recepcji i kontekstów interpretacyjnych.
- Rozwijanie sprawności pisania z dbałością o poprawność redagowanego tekstu w każdym z jego aspektów w zakresie treści, struktury, stylu, języka i zapisu.
- Doskonalenie umiejętności posługiwania się językiem ojczystym jako nośnikiem wartości, a także narzędziem komunikacji w wyrażaniu myśli i uczuć.

2. Zakres wymaganej wiedzy i umiejętności uczniów

Na wszystkich trzech etapach konkursu obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu język polski dla II etapu edukacyjnego:* ***klasy IV – VIII*** - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356) we wskazanych w niej zakresach treści nauczania (wymagania szczegółowe), do których należą:

- kształcenie literackie i kulturowe,
- kształcenie językowe,
- tworzenie wypowiedzi,
- samokształcenie.

Etap I (czas pracy: 60 minut, liczba punktów: 40)

1) Znajomość treści i problematyki lektur obowiązkowych z zakresu liryki, dramatu i epiki wskazanych w Podstawie programowej.
2) Rozumienie, analizowanie i interpretowanie zróżnicowanych tekstów kultury na poziomie znaczeń dosłownych, metaforycznych, symbolicznych z uwzględnieniem kontekstów na przykład biograficznego, historycznego, kulturowego, filozoficznego.
3) Funkcjonalne wykorzystanie wiadomości i umiejętności z zakresu różnych działów nauki o języku (fleksji, słowotwórstwa, składni, frazeologii, stylistyki).
4) Redagowanie tekstów użytkowych i dłuższych form gatunkowych w oparciu o lekturę i własne doświadczenia czytelnicze.

Etap II (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

1) Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu język polski dla II etapu edukacyjnego:* ***klasy IV – VIII*** - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356) ze szczególnym uwzględnieniem następujących utworów:

- Charles Dickens, *Opowieść wigilijna*,
- Jan Kochanowski, *Wybór fraszek, pieśni i trenów, w tym tren I, V, VII, VIII,*

- Ignacy Krasicki, *Żona modna,*
- Adam Mickiewicz, *Reduta Ordona, Śmierć Pułkownika, Świtezianka, Sonety krymskie(wybór),*
- Aleksander Fredro, *Zemsta,*
- Antoine de Saint- Exupéry, *Mały Książę,*
- Juliusz Słowacki, *Balladyna.*
- Wybrane wiersze następujących poetów: Władysława Bełzy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zbigniewa Herberta, Anny Kamieńskiej, Joanny Kulmowej, Adama Mickiewicza, Czesława Miłosza, Tadeusza Różewicza, Juliusza Słowackiego, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima, Jana Twardowskiego, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Stanisława Barańczaka, Cypriana Kamila Norwida, Bolesława Leśmiana, Wisławy Szymborskiej, Kazimierza Wierzyńskiego, Jana Lechonia, Jerzego Lieberta, fraszki Jana Sztaudyngera i aforyzmy Stanisława Jerzego Leca, pieśni i piosenki patriotyczne.

2) Funkcjonalne wykorzystanie wiadomości i umiejętności z zakresu wszystkich działów nauki o języku wskazanych w Podstawie programowej oraz podanych treści wykraczających poza Podstawę programową.
3) Od uczestnika konkursu wymagane są wysokie umiejętności w posługiwaniu się poprawnym w zakresie ortografii i interpunkcji, bogatym i zróżnicowanym stylistycznie językiem dostosowanym do sytuacji komunikacyjnej.

Etap III (czas pracy: 90 minut, liczba punktów: 40)

1) Obowiązuje *Podstawa programowa przedmiotu język polski dla II etapu edukacyjnego:* ***klasy IV – VIII*** - rozporządzenie MEN z 14 lutego 2017 r. w sprawie Podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2017, poz. 356) z uwzględnieniem wszystkich lektur obowiązkowych i innych przykładów twórczości literackiej wskazanych w Podstawie programowej pisarzy i poetów.
2) Funkcjonalne wykorzystanie wiadomości i umiejętności z zakresu wszystkich działów nauki o języku wskazanych w Podstawie programowej oraz podanych treści wykraczających poza Podstawę programową.
3) Od uczestnika konkursu wymagane są wysokie umiejętności w posługiwaniu się poprawnym w zakresie ortografii i interpunkcji, bogatym i zróżnicowanym stylistycznie językiem dostosowanym do sytuacji komunikacyjnej.

Treści wykraczające poza podstawę programową obowiązujące na II i III etapie konkursu:
a) analiza i interpretacja różnych tekstów kultury:
- odczytywanie (rozumienie) dzieł literackich z różnych epok i konwencji artystycznych (zwłaszcza tradycji biblijnej i antycznej jako źródeł kultury europejskiej, a także kręgu kultury rycersko-dworskiej, humanistycznej, patriotycznej, społecznikowskiej, regionalnej) ze szczególnym uwzględnieniem zróżnicowanych kontekstów: biograficznego, kulturowego, historycznego, filozoficznego, religijnego, społecznego, regionalnego,
- rozpoznawanie treści, interpretowanie i reinterpretowanie znanych mitów, toposów, motywów i symboli obecnych w różnych tekstach kultury (wysokiej, popularnej, masowej),
- posługiwanie się ze zrozumieniem pojęciami z teorii literatury i wiedzy o kulturze wskazanymi w Podstawie programowej oraz wymienionymi poniżej pojęciami: geneza, topos, symbol, motyw, parabola, wiersz wolny, biały, sylabiczny, przerzutnia,

sonet, satyra, stylizacja językowa, groteska i jej cechy, konwencja i jej językowe wyznaczniki, różne gatunki teatralne i filmowe,
- rozpoznawanie i określanie funkcji w utworze wskazanych w Podstawie programowej środków stylistycznych, a także: anafory, antytezy, peryfrazy, oksymoronu, hiperboli, eponimu, eufemizmu, paralelizmu,
- znajomość struktur wersyfikacyjnych utworów lirycznych (typ wiersza, rodzaje rymów, refren, rytm),
- określanie funkcji różnych elementów wersyfikacji i struktury utworu (na przykład tytułu).

b) kształcenie językowe:
- tematy oboczne, oboczności, *e ruchome,*
- podział neologizmów i określanie ich funkcji w różnych tekstach kultury,
- sporządzanie wykresów graficznych (interpretacji graficznych) wypowiedzeń (zdań) wielokrotnie złożonych,
- dokonywanie analizy składniowej wypowiedzeń (zdań) wielokrotnie złożonych,
- rozpoznawanie językowych cech wypowiedzi w funkcji informacyjnej (informatywnej), ekspresywnej, impresywnej, fatycznej,
- określanie cech fonetycznych głosek (spółgłosek i samogłosek), poprawne stosowanie zasad akcentowania w języku polskim.

c) tworzenie własnego tekstu:
- rozpoznawanie i redagowanie wypowiedzi w funkcji informacyjnej (informatywnej), ekspresywnej, impresywnej, fatycznej,
- redagowanie spójnych wypowiedzi poprawnych pod względem merytorycznym, językowo-stylistycznym i ortograficzno-interpunkcyjnym we wszystkich formach gatunkowych wskazanych w Podstawie programowej, a ponadto charakterystyki porównawczej, przemówienia, artykułu publicystycznego, felietonu, reportażu (reportażu literackiego),
- redagowanie tekstów na wskazany temat w tonie żartobliwym, ironicznym lub zawierających elementy groteski; zachowanie wyznaczników językowych wybranej konwencji stylistycznej (artystycznej).

3. Forma zadań

1) W arkuszach konkursowych wystąpią zadania otwarte krótkiej i rozszerzonej odpowiedzi. Ponadto mogą wystąpić zadania typu: prawda-fałsz, z luką, na dobieranie.
2) Niektóre zadania zostaną powiązane z lekturą obowiązkową wskazaną w Podstawie programowej i zamieszczonymi w arkuszu tekstami popularnonaukowymi, publicystycznymi, medialnymi.

4. Proponowana literatura dla nauczycieli i uczniów

1) Bańko M., Krajewska M., Słownik wyrazów kłopotliwych, Warszawa 1995.
2) Bańko M., Polszczyzna na co dzień, Warszawa 2013 (rozdz. 2. ABC stylistyki, rozdz. 3. ABC gramatyki, rozdz. 5. ABC grzeczności, rozdz. 6. Zasady komunikacji internetowej. rozdz.7.Zasady pisowni, rozdz. 8. Zasady interpunkcji, rozdz.10. Wzory tekstów
3) Bańko M., Wykłady z polskiej fleksji, Warszawa 2012.
4) Bortnowski S., Jak uczyć poezji, Warszawa 1998.
5) Głowiński M., Okopień-Sławińska A., Sławiński J., Zarys teorii literatury, Warszawa 1991.
6) Głowiński M., Kostkiewiczowa T., Okopień-Sławińska A., Sławiński J., Słownik terminów literackich, Wrocław 1988.

7) Klemensiewicz Z., Podstawowe wiadomości z gramatyki języka polskiego, Warszawa 1970.
8) Kopaliński W., Słownik mitów i tradycji kultury, Warszawa 2007.
9) Müldner-Nieckowski P., Wielki słownik frazeologiczny, Warszawa 2004.
10) Nagajowa M., Sztuka dobrego pisania i mówienia: poradnik językowy dla młodzieży, Warszawa 2003.
11) Sękowska E., Budowa wyrazów [w:] Nauka o języku dla polonistów, red. S. Dubisz, Warszawa 1996.
12) Podracki J., Dydaktyka składni polskiej, Warszawa 1989.
13) Podracki J., Słownik skrótów i skrótowców, Warszawa 1999.
14) Stypka A., Gramatyka w szkole podstawowej. Ćwiczenia dla kl. 4, 5, 6, Warszawa 2002.
15) Stypka A., Ćwiczenia gramatyczne w klasach IV-VIII, Warszawa 1987.
16) Wielki słownik ortograficzny PWN z zasadami pisowni i interpunkcji, pod red. E. Polańskiego, Warszawa 2012.
17) Wielki słownik poprawnej polszczyzny PWN, pod red. A. Markowskiego, Warszawa 2012.
18) Strona internetowa Rady Języka Polskiego – www.rjp.pan.pl

W ocenie poprawności rozwiązań w zakresie języka, ortografii, interpunkcji uwzględniana będzie wykładnia podana w wymienionych słownikach.